

Третій етап: деструктивна поведінка. Статус жертви остаточно визначається студентом, на якого систематично нападають. Навколишні, звикаючи до постійних образ на людину, звинувачують її у створеній ситуації. Потерпіла сама починає вважати, що вона винна, тому що з неї знуцаються, вона більше не може самотійно впоратися з ситуацією, вона пригнічена, налякана і деморалізована.

Четвертий етап: вигнання. Жертва, доведена до межі відчаю та почуття самотності, схильна уникати зустрічей з агресором / кривдником та додаткових травм, починає пропускати епізоди з уроку або взагалі більше не відвідує навчальний заклад. Це явище отримало назву «шкоди знуцань з академічної точки зору». Коли дорослі (батьки, вчителі, адміністрація школи) втручаються у ситуації знуцань, постраждалий учень може бути переведений до іншого класу (групи) або школи (коледжу), але часто не надає необхідної психосоціальної допомоги. Глибока травма, набута в результаті тривалого насильства, може перешкодити ефективній інтеграції потерпілого у нову групу студентів та може стати однією з причин повторного булінгу на новому місці навчання. Не отримуючи підтримки і якщо він не знаходить виходу з ситуації насильства, потерпілий може завдати собі шкоди, подумати про самогубство і навіть здійснити його [3].

Стабільність ролі учня у випадку насильства залежить від структури класу: чим важче, тим важче студенту позбутися своєї ролі. Часто рольові позиції, закріплені в структурі насильства в початковій школі, зберігаються до закінчення школи.

1. Андрєєнкова В.Л. (2019). Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід. Київ. ТОВ «Агентство «Україна». 132 с.
2. Лубенець І.Г. (2017). Насильство серед учнів в загальноосвітній школі. Дисертація кандидата наук. Київ. 266 с.
3. Найдьонова Л.А. (2018). Кібер-булінг або агресія в інтернеті: способи розпізнання і захист дитини. *Методичні рекомендації. Серія: На допомогу вчителю*. Вип. 4. 34 с.

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ І ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У БАКАЛАВРІВ ПРАВА

Світлана Садова
аспірантка

Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Науковий керівник – проф. Кічук Я.В.

В останні роки головне завдання української освітньої політики – забезпечення сучасної якості освіти на основі збереження її фундаментальності та відповідності актуальним та перспективним потребам особистості, суспільства та держави. Нова парадигма освіти вимагає від майбутніх бакалаврів права здатності до перманентного переосмислення власної позиції, коригування поглядів на самого себе,

послідовної роботи зі своїми мотивами, прагненнями, усвідомлення ціннісних орієнтирів своєї діяльності. Серйозні дискусії точаться сьогодні між прихильниками двох підходів в освіті: інформаційно-просвітницького та компетентнісного. Прихильники останнього поділяються на дві групи. Представники однієї з них протиставляють результат процесу освіти з використанням інформаційно-просвітницького підходу (кваліфікацію) та кінцевий продукт компетентнісного підходу (компетентність), стверджуючи, що компетентність являє собою щось протилежне звичній тріаді «знання – уміння – навички». Представники іншої групи вчених виводять компетентність із кваліфікації, вважаючи, що перше без другого неможливе, і формують поняття компетентності як суму вищевказаної тріади та особистого ставлення індивіда до них. Тим часом, ще 1996 р. у доповіді, поданій ЮНЕСКО, під назвою «Освіта – прихований скарб», наголошувалося, що компетентність включає кваліфікацію, доповнену особистісним ставленням і вмінням використовувати отримані у процесі навчання знання у практичній професійній діяльності [3, с. 75].

При розгляді проблем модернізації національної системи освіти широко застосовується термін «професійна компетентність». Її формування представляється як процес цілісного розвитку особистості – суб'єкта професійної діяльності. Показниками професійної компетентності є: загальна сукупність об'єктивно необхідних знань, умінь, навичок; вміння правильно розпорядитися ними під час виконання своїх функцій; знання можливих наслідків певних дій; практичний досвід; результат праці людини; гнучкість методів та критичність мислення; професійні позиції, індивідуально-психологічні якості та акмеологічні інваріанти [2, с. 457]. Це дає змогу фахівцям, які досліджують компетентнісний підхід в освіті наполягати на нерозривному зв'язку професійної і життєвої компетентності.

На думку В. Нищети формування життєвої компетентності є необхідною психологічною умовою повноти самореалізації особистості та досягнення нею вершин своєї самореалізації [4, с. 2]. Науковець підкреслює, що випускники зі сформованою життєвою компетентністю – це люди-знавці, що сприймають знання як цінність, знають норми поведінки й виконують їх. Студенти, у яких сформована життєва компетентність є полікультурними (готовими і здатними сприймати різні культури, взаємодіяти з представниками інших культур, толерантними); соціальними (спроможними вирішувати соціальні проблеми, здатними до самореалізації, комунікації, соціальної адаптації); творчими особистостями (здатними до життєстійкості, самопрояву, рефлексії, здатними до творчого перетворення себе). Формування життєвих компетентностей у майбутніх бакалаврів права є дуже важливим завданням, тому що це дозволить зберігати своє фізичне і психічне здоров'я, самоповагу, розуміти своє місце в житті, самовдосконалюватись та прагнути успіху, ставити адекватні життєві цілі та ефективно взаємодіяти з іншими людьми через розвинуту

соціальну відповідальність, навички спілкування, вмінням налагоджувати дружні та ділові взаємини, вмінням обирати адекватні способи взаємодії з людьми в залежності від ситуації. А це, в свою чергу, дозволить спрямувати свої зусилля на професійне зростання, соціальну та професійну мобільність, своєчасно реагувати на зміни і виклики, які зустрінуться на довгому життєвому і професійному шляху. Атаманчук Л.А. в своїй статті «Життєва і професійна компетентність випускника вузу – вимога часу» вказує, що: «Життєва компетентність розвивається на основі всього життєвого досвіду людини і включає розумові, емоційні, психологічні й духовні якості, ціннісні орієнтації, мистецтво жити, запорука життєстійкості та життєздатності особистості» [1].

Що стосується професійної компетентності, то вона є складовою життєвої компетентності фахівця. Її структура складається з професійних знань і професійного мислення, відповідних вмінь і навичок, практичного досвіду щодо використання цих знань в конкретних ситуаціях. Також професійна компетентність в професійній творчості, зацікавленості у результатах своєї роботи, позитивній мотивації, ініціативі, прагненню до професійної самореалізації. Компетентним фахівцем вважається та людина яка вміє мобілізувати набуті знання і досвід, а показником освіченості є не тільки засвоєння певного обсягу знань випускника, але і здатність використовувати свої набуті знання в реальних умовах, вміти аналізувати нову інформацію, самостійно приймати рішення, і виконувати професійні та соціальні функції. Саме тому результатом правової освіти і майбутньою роллю даних фахівців повинна стати розбудова і розвиток України, її інтеграція до європейського простору, бо саме представники юридичної професії складають авангард державної законотворчості і першими повинні реагувати на необхідність змін в суспільно-політичній царині, і професійне самовизначення є одним із найважливіших кроків у житті майбутніх бакалаврів права, що направляє подальший шлях особистості до кар'єрного успіху, матеріального благополуччя, досягнення зрілості, вищих рівнів професіоналізму й майстерності і, безперечно – праці на користь суспільства.

Основними шляхами для розвитку життєвих і професійних компетентностей є залучення здобувачів вищої освіти до практичної і наукової діяльності протягом всього періоду навчання, включеність в активні дії і надання можливості ефективно застосовувати набуті теоретичні знання на практиці, мобілізуючи в цьому всі свої уміння, досвід, цінності. Для майбутніх бакалаврів права такими шляхами є проходження практик в юридичних клініках, адвокатських і нотаріальних конторах, роботі в громадських приймальнях місцевих адміністрацій тощо.

Високий рівень сформованих компетентностей взагалі, а саме – життєвих і професійних компетентностей, дозволить випускникам правничої спеціальності ефективно виконувати роботу, планувати

свою діяльність і її результати на користь як українського суспільства і держави так і для свого особистого розвитку і процвітання.

1. Атаманчук Л.А. (2018). Життєва і професійна компетентність випускника вузу – вимога часу. *Матеріали Міжвузівської науково-практичної конференції «Впровадження компетентнісного підходу у процесі підготовки майбутніх фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»*: Зб. наук. пр. / Редкол.: С.І. Михайлов (голова) та ін. Ірпінь. С. 7-9. URL: <http://iek.irpin.com/assets/images/resources/52/333eff7f62fda5eae6e496683939a8df799c855c.pdf>

2. Деркач А.А. (2002). *Акмеология* : учебник. М.: РАГС. 650 с.

3. Зязюн І.А. (2001). *Технологізація освіти як історична неперервність. Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. Випуск 1. С. 73-85.

4. Ницета В.А. (2008). *Життєва компетентність особистості: [до питання створення функціональної моделі]. Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки* : зб. наук. пр. / редкол. : Т.І. Сущенко (голов. ред.) та ін.. Запоріжжя: [б. в.]. Вип. 51. С. 257-264.

ОСНОВИ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Ганна Флоря

студентка VI факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності

Ізмаїльського державного гуманітарного університету

Науковий керівник – проф. Кічук Я.В.

В умовах ринкової трансформації українського суспільства особливо важливим є вирішення проблеми соціального захисту населення, що обумовлено конституційним правом громадян України.

На сучасному етапі розвитку держави соціальний захист населення відіграє провідну роль у забезпеченні добробуту населення країни.

Актуальність теми полягає у тому, що соціальний захист являє собою невід'ємну складову соціальної політики кожної держави. Сутність соціального захисту полягає у наданні допомоги державою верствам населення які є найбільш незахищеними шляхом дій компетентних органів державної влади та видатків бюджету. В Україні до найбільш незахищених верств населення належать: громадяни, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; учасники бойових дій; малозабезпечені сім'ї; жінки, які отримали почесне звання України «Мати-героїня»; матері-одиначки; багатодітні сім'ї; особи, які постраждали від торгівлі людьми; особи з особливими потребами та інші. Такі категорії також можна назвати пільговими. Рівень фінансового благополуччя цих категорій громадян досить низький, але це пов'язано з незалежними від них обставинами.